

III.

VLASTNÍ MATERIÁL

**Střednědobá strategie přístupu České republiky k Organizaci
Spojených národů pro výživu a zemědělství (FAO) 2016 – 2020**

I. Úvod

a) Vymezení Strategie

ČR aktivně působí v řadě mezinárodních organizací, které usilují o celosvětové snížení chudoby. Zapojuje se zejména do rozvojových aktivit jednotlivých organizací Organizace spojených národů (OSN), Evropské unie, mezinárodních finančních institucí a Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (OECD). Gestorem problematiky zahraniční rozvojové spolupráce a spolupráce s mezinárodními organizacemi včetně FAO je Ministerstvo zahraničních věcí (MZV). Resortní ministerstva, tedy i Ministerstvo zemědělství (MZe), se zapojují do jednání Rady pro zahraniční rozvojovou spolupráci (dále jen „ZRS“), která plní funkci meziresortní koordinace v oblasti bilaterální i multilaterální rozvojové spolupráce. MZe se po odborné stránce zapojuje do projektových aktivit MZV a České rozvojové agentury (ČRA) a je odborným gestorem vůči organizacím FAO, WFP (Světový potravinový program) a IFAD (Mezinárodní fond pro zemědělský rozvoj).

MZe provedlo hodnocení práce FAO a svých priorit ve vztahu k této organizaci v roce 2012 v rámci dokumentu „Strategie přístupu ČR k FAO“, který byl připraven ve spolupráci s Ministerstvem zahraničních věcí¹.

Zapojení ČR do práce FAO je průběžně hodnoceno v rámci zasedání Českého výboru pro spolupráci s FAO, který v červnu 2015 z důvodu zefektivnění naplňování priorit, vývoje zaměření FAO a změnám ve struktuře české rozvojové spolupráce doporučil aktualizaci stávající Strategie. Předkládaná Střednědobá strategie přístupu ČR k FAO (dále jen „Strategie“) jednak aktualizuje původní verzi materiálu a současně reflektuje Strategii mnohostranné rozvojové spolupráce ČR na období 2013-17, která označila FAO za jednu z prioritních organizací systému OSN, se kterou je potřeba nadále rozvíjet a zefektivnit vzájemnou spolupráci². Dále předkládaná Strategie zohledňuje platnou Koncepti zahraniční rozvojové spolupráce České republiky na období 2010-2017 a její probíhající vyhodnocení. Strategie je zpracována rovněž s přihlédnutím k závěrům Agendy 2030 a k udržitelným cílům rozvoje. Priority schválené touto strategií budou v dalším období prosazovány v rámci schvalování výše zmíněných klíčových dokumentů české zahraniční rozvojové spolupráce.

Předkládaná strategie se zaměřuje pouze na spolupráci s organizací FAO. MZe je však odborným gestorem rovněž vůči dalším organizacím OSN - Mezinárodnímu fondu pro zemědělský rozvoj (IFAD) a Světovému potravinovému programu (WFP). IFAD patří z hlediska ČR k organizaci s nízkým stupněm důležitosti a ČR není jejím členem. Hlavním posláním IFAD je boj proti hladu a chudobě ve venkovských oblastech zemí třetího světa prostřednictvím poskytování finančních prostředků na programy rozvoje zemědělství.

WFP naopak patří k prioritním organizacím ČR v oblasti humanitární pomoci a ČR pravidelně přispívá formou dobrovolných finančních příspěvků na její humanitární operace. ČR usiluje o zapojení soukromého sektoru do dodávek pro WFP.

¹ „Strategie přístupu ČR k FAO“ byla schválena Českým výborem pro spolupráci s FAO a dne 30. října 2012 poradou ministra zemědělství č. 36/2012. Strategie mimo jiné specifikovala prioritní témata spolupráce - lesnictví, potravinářství a výživa, biologická bezpečnost.

² Strategie mnohostranné rozvojové spolupráce ČR na období 2013-17 stanovuje, jak účelně využít členství ČR v mezinárodních organizacích, nastavuje míru zapojení ČR do jednotlivých institucí a určuje tematické i teritoriální priority multilaterální rozvojové spolupráce ČR.

b) Účel Strategie

Záměrem Strategie je zejména vymezení prioritních sektorů pro budoucí spolupráci s FAO. ČR disponuje širokým know-how například v oblasti zemědělství, výživy, potravinářského průmyslu, lesnictví, chovu sladkovodních ryb a vodohospodářství a může nabídnout partnerským zemím specifickou technickou pomoc, která je zaměřena na předávání vlastních zkušeností včetně transformačních a na posilování kapacit pro realizaci důležitých reforem partnerských států.

Předkládaná Strategie by měla především:

- podpořit účast ČR na rozhodovacích procesech organizace a lepší prosazování zájmů a priorit ČR;
- soustředit aktivity ČR na aktualizované prioritní oblasti;
- vést k efektivnějšímu využití prostředků a personálních kapacit zaměřených na činnost FAO;
- přispět k optimalizaci zastoupení ČR v řídicích a výkonných strukturách organizace;
- podpořit přímé zapojení českých subjektů do multilaterálních rozvojových projektů a programů;
- umožnit prosazování schválených priorit v rámci schvalování klíčových dokumentů české zahraniční rozvojové spolupráce.

II. Priority ČR

Priority ČR pro další spolupráci ve FAO by měly být v souladu s obecnými prioritami této organizace (viz příloha 1) a na základě získaných zkušeností vedle cílů české zahraniční politiky při respektování českých kapacitních možností v oblasti finanční, personální, znalostní a technické prosazovat ve vybraném okruhu zemí sektory, ve kterých má ČR dobré renomé a zahrnují vysokou přidanou hodnotu.

Vzhledem k tomu, že Česká republika nepředstavuje ve světovém měřítku velkou ekonomiku ani agrární velmoc, předpokládá se její potenciál především ve znalostních a technologických kapacitách (dodávky know-how), které by měly být využity pro vzdělávání obyvatel rozvojových zemí, a v dodávkách specializovaných technologií a služeb.

ČR svou snahu směřuje k naplnění priorit teritoriálních, když se přednostně zaměřuje na:

- prioritní země podle Koncepce ZRS ČR 2010-17³,
- na region Západního Balkánu,
- země Východního partnerství (Bělorusko, Ukrajina, Moldavsko, Gruzie, Arménie a Ázerbájdžán),
- a postsovětské republiky ve Střední Asii,

³ V rámci probíhající přípravy Strategie ZRS na další období se nepředpokládají s výrazné změny ve výběru prioritních zemí ZRS ČR – pro období po roce 2017 by mezi prioritní země, ve kterých budou probíhat projekty v sektoru zemědělství a rozvoj venkova, měli patřit Etiopie, Zambie, BaH, Gruzie, Moldavsko a ve specifickém režimu i Afghánistán a případně Ukrajina.

kde může ČR uplatnit své transformační zkušenosti. Rozvojové projekty v rámci programu technické spolupráce implementuje FAO ve všech současných i do budoucna navržených prioritních zemích ZRS ČR.

Ve všech případech ČR usiluje o naplnění tematických priorit multilaterální zahraniční rozvojové spolupráce ČR specifikovaných ve Strategii mnohostranné rozvojové spolupráce ČR na období 2013-17 (střednědobé vyhodnocení v únoru 2016), kterými je:

- ekonomický rozvoj partnerských zemí;
- udržitelné zemědělství a potravinové zabezpečení;
- životní prostředí.

Pokud jde o informační funkce organizace, zpravidla všechny vládní, nevládní nebo akademické instituce ČR využívají informační systémy FAO udávající přehled o vývoji v jednotlivých členských zemích i na světových komoditních trzích.

Dále FAO představuje fórum pro získávání kontaktů se zahraničními partnery, zejména z rozvojových zemí, a platformu pro diskusi nad dalším směřováním české zahraniční spolupráce.

III. Spolupráce ČR s FAO – strategické cíle

Zapojení ČR do činnosti FAO probíhá na několika úrovních:

- účast na práci FAO v řídicích, výkonných či jiných orgánech, kde se podílí na stanovení strategií a rámcových plánů činnosti,
- poskytnutí finančních příspěvků do rozpočtu FAO
 - o povinné odvody, které vyplývají přímo z členství ve FAO a
 - o účelové finanční příspěvky na související aktivity v ČR (workshopy, dobrovolné příspěvky),
- sdílení a čerpání informací o celosvětovém vývoji zejména v oblasti zemědělství,
- přímé zapojení českých expertů a subjektů do realizovaných projektů.

i. Účast na práci FAO v řídicích, výkonných či jiných orgánech, kde se podílí na stanovení strategií a rámcových plánů činnosti

ČR se zapojuje do rozhodovacích procesů FAO na ministerské/náměstkovské úrovni, expertní úrovni či prostřednictvím Stálého představitele při FAO (SP při FAO) během zasedání:

- Konference FAO,
- Regionální konference FAO,
- Rady FAO,
- Výboru pro světové potravinové zabezpečení,
- zasedání technických výborů (např. - Výbor pro zemědělství),
- celé řady statutárních orgánů – viz příloha č. 2.,

- a ad hoc konferencí a akcí na aktuální témata (Mezinárodní konference o výživě - ICN2).

Dosavadní vývoj

Poslední 39. zasedání Konference FAO, které je řídicím orgánem, se konalo ve dnech 6. - 13. června 2015 v Římě a potvrdilo nové trendy práce organizace spojené s reformou FAO zahájenou v roce 2011. Zasedání se pravidelně účastní delegace vedená představitelem MZe. V roce 2015 byla delegace vedena Jaroslavou Beneš Špalkovou, náměstkyní ministra zemědělství pro řízení sekce zahraničních vztahů. Konference zvolila generálního ředitele FAO pro období let 2015 – 2019. Konference také schválila kompromisní rozpočet FAO na roky 2016-2017.

Regionální konference FAO je dle ústavy FAO řídicím orgánem, na kterém mají členské státy možnost vyjádřit svůj názor na další směřování regionálních aktivit. Přípravným orgánem zasedání Evropské regionální konference je Evropská komise pro zemědělství, které se účastní MZe na expertní úrovni. Zasedání Regionální konference se pak tradičně účastní smíšená delegace vedená zástupcem MZe. 30. zasedání Evropské regionální konference FAO se konalo 3. - 7. května 2016 v Turecku (Antalya).

Na programu Konference byl mimo rozpočtových a vnitřních záležitostí ministerský kulatý stůl k SDGs (implementace rozvojových cílů post 2015) a jejich aplikaci v regionu, diskuze o výstupech zasedání Výboru pro potravinové zabezpečení (CFS), podpora chudých zemědělců v regionu a posílení jejich potravinového zabezpečení.

29. regionální konference v roce 2014 se zúčastnila smíšená delegace MZe a MZV vedená ředitelem odboru zahraničně obchodní spolupráce MZe. Regionální konference schválila na návrh Evropské komise pro zemědělství priority pro činnost FAO v regionu pro roky 2014-2015 a schválila implementaci dvou regionálních iniciativ (podpora malých a rodinných zemědělců a integrace do mezinárodního obchodu).

Rada FAO je řídicím a kontrolním orgánem FAO mezi zasedáními Konference. V současné době je ČR jejím členem (od 1. července 2014 do 30. června 2017), v minulosti zasedala ČR v Radě FAO v letech 2001 – 2003. Pro přípravu dokumentů k předložení Radě FAO slouží její specializované výbory (Finanční výbor (FC), Programový výbor (PC) a Výbor pro ústavní a právní záležitosti (CCLM)), do kterých jsou voleni zástupci zemí (stálí představitelé při FAO) jednotlivých regionálních skupin na základě proporcionality a po vnitřní dohodě a působí v těchto výborech zejména v rámci své osobní expertízy.

Speciální postavení dané reformou z roku 2009 má **Výbor pro světové potravinové zabezpečení**, který je hlavním fórem a nejobsáhlejší mezinárodní a mezivládní platformou v rámci systému OSN pro všechny zúčastněné strany pro problematiku potravinového zabezpečení a také zdrojem informací a studií. Do jednání je zapojen i neziskový sektor, soukromé firmy a privátní nadace. Zúčastněné strany jednají s cílem řešit na globální úrovni potravinové zabezpečení a výživu. ČR se v posledním období účastní na expertní úrovni (expert MZe a SP při FAO).

Zasedání **Výboru pro zemědělství** a **Výboru pro problematiku komodit** projednává informace o vývoji v oblasti chovu hospodářských zvířat, rostlinné výroby a výživy respektive situaci na agrárních trzích a jejímu budoucímu vývoji s přihlédnutím k politickým jednáním

a vývoji produkce potravin ve světě. Tato zasedání jsou přínosná zejména pro rozvojové státy a ČR se jich účastní na úrovni Stálého představitele při FAO.

Zasedání **Výboru pro rybářství** (COFI) projednává mezinárodní směrnice pro zajištění udržitelnosti rybolovu, instrumenty pro boj proti nelegálním rybolovným aktivitám a opatření pro regulaci vnitrozemského komerčního rybolovu. Hlavním zájmem ČR je projednávání problematiky sladkovodní akvakultury a proto se účastní i zasedání European Inland Fisheries and Aquaculture Advisory Commission. Zasedání je odborně zaštitěno experty odboru státní správy lesů, myslivosti a rybářství MZe.

Účast na zasedání **Výboru pro lesnictví** (COFO) a Evropské lesnické komise je zajištěna zástupci odboru koncepcí a ekonomiky lesního hospodářství MZe, Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů (ÚHUL) a Výzkumného ústavu lesního hospodářství a myslivosti (VÚLHM). Zasedání projednávají právně závaznou dohodu o lesích v Evropě, při jejímž naplňování by FAO mělo hrát významnou roli. Na globální úrovni podporujeme vedoucí postavení FAO v rámci Partnerství pro spolupráci v lesnictví (Collaborative Partnership on Forests), které je součástí Mezinárodního uspořádání pro lesy a poskytuje technickou podporu Fóru OSN pro lesy.

Schéma řídicích orgánů FAO je uvedeno v příloze. Členy technických výborů a Výboru pro světové potravinové zabezpečení jsou automaticky všechny členské státy FAO.

MZe se v rámci komise **Codex Alimentarius** účastní plenárních zasedání a pracovních skupin, které považuje za prioritní (např. Komise CA, Výbor pro obecné principy, Výbor pro metody odběru vzorků a analýzy, pracovní skupina pro systémy kontroly potravin a dalších). Hlavním posláním Codex Alimentarius je prosazovat ochranu spotřebitelů a usnadnit celosvětový obchod potravinami prostřednictvím vypracování potravinových norem, kodexů správné praxe apod. Kodexové normy jsou většinou podkladem pro tvorbu národních a regionálních zákonů a právních předpisů a norem a odvolává se na ně také Světová obchodní organizace (World Trade Organisation - WTO) při mezinárodních obchodních jednáních. Za ČR se v posledním období účastní vedoucí pracovníci odboru potravinářského MZe ve spolupráci se zástupci Ministerstva zdravotnictví (MZd).

Významnou akcí na pomezí zemědělské a zdravotní problematiky byla **2. mezinárodní konference o výživě** (ICN2), která byla spolupořádána FAO a WHO 19. – 21. listopadu 2014 a projednala široké téma výživy včetně zemědělství, zdraví a zdravotnictví, vzdělání a sociální ochrany. Česká republika se aktivně podílela na přípravě konference ve funkci zástupce předsedy přípravné pracovní skupiny FAO a WHO. Delegace ČR byla vedena NM MZd.

Na základě principů Mezinárodní úmluvy o ochraně rostlin (IPPC) jsou tvořeny a na zasedáních **Komise FAO pro fyto-sanitární opatření** (CPM) schvalovány mezinárodní standardy regulující obchod s rostlinnými komoditami, které jsou podkladem pro národní legislativu včetně fyto-sanitárních předpisů EU. Zasedání Komise se účastní společně zástupci odboru rostlinných komodit MZe a Ústřední kontrolní a zkušební ústav zemědělský (ÚKZÚZ). Tématem Komise je ochrana pěstovaných a volně rostoucích rostlin před škodlivými organismy, což souvisí se zachováním udržitelného zemědělství, zvýšením celosvětové bezpečnosti potravin a ochranou životního prostředí.

Komise pro genetické zdroje ve výživě a zemědělství se účastní odbor environmentálního a ekologického zemědělství MZe, Výzkumný ústav živočišné výroby

(VÚŽV), Výzkumný ústav rostlinné výroby (VÚRV) a ÚHÚL. Projednává strategické dokumenty, jako akční plán a globální zprávy o stavu genetických zdrojů (do níž dodávají ČS podklady) a problematiku implementace legislativních závazků (Nagojského protokolu). Součástí komise jsou pracovní skupiny pro živočišné, rostlinné, lesní a vodní genetické zdroje.

Komise pro kontrolu slintavky a kulhavky, jejichž zasedání se účastní odbor živočišných komodit MZe a Státní veterinární správa (SVS), sleduje aktuální vývoj nálezové situace, umožňuje výměnu informací a školení pro experty o politikách a praxi při předcházení nákaze.

Globální půdní partnerství (GSP) bylo ustaveno Výborem pro zemědělství FAO (COAG) a členství je dobrovolné a otevřené i pro akademickou sféru. Má za cíl formou tvorby partnerských vztahů podpořit státy při správě půdního fondu a zajistit udržitelné hospodaření na zdravých půdách, které zajistí potravinové zabezpečení. Plenárních zasedání a zasedání pracovních orgánů se účastní zástupci České zemědělské univerzity (ČZU), Výzkumného ústavu meliorací a ochrany půdy a ÚKZUZ. Práce GSP (např. Dobrovolné zásady pro udržitelné nakládání s půdou) je inspirací také pro činnost Úmluvy OSN o boji proti desertifikaci (UNCCD), jejíž smluvní stranou je také ČR.

Budoucí cíle

Základem zlepšení a vyššího zapojení ČR ve spolupráci s FAO je aktivní účast na pravidelných zasedáních řídicích, výkonných a dalších orgánů, případně na zasedáních ad hoc konferencí a akcí. Mimo hájení zájmů a pozic ČR a EU jsou zasedání důležitá pro získávání informací a kontaktů pro návaznou činnost.

Je nutné podpořit větší zapojení do odborných pracovních skupin jednotlivých výborů, ve kterých lze vhodně prezentovat českou expertízu ze strany českých odborníků a vědeckých institucí. Širší zapojení je diskutováno v rámci zasedání Českého výboru pro spolupráci s FAO.

Konkrétní kroky k dosažení cílů:

- Zachovat úroveň účasti NM na zasedání Konference FAO.
- Zachovat účast na zasedání Výboru pro zemědělství a Výboru pro komodity na úrovni SP při FAO (nikoliv expert z ústředí).
- Zvýšit zapojení expertů do pracovních skupin Codex Alimentarius, např. ze strany MZd a dalších dotčených organizací.
- Zvýšit zapojení expertů do odborných pracovních skupin jednotlivých výborů.

ii. Poskytnutí finančních příspěvků do rozpočtu FAO

- povinné odvody, které vyplývají přímo z členství ve FAO

Dosavadní vývoj

V roce 2015 Česká republika uhradila povinný příspěvek do rozpočtu FAO na rok 2015 ve výši 1 mil. USD a 736 tis. EUR. Plátcem dobrovolných příspěvků ČR je MZV.

Budoucí cíle

ČR bude v letech 2016 a 2017 hradit členský příspěvek ve výši 0,344 % ze schváleného rozpočtu FAO, tedy v přepočtu více než 2 mil. USD ročně.

V dalším období je cílem ČR zachovat procentuální podíl finančních prostředků určených na multilaterální spolupráci v rámci české zahraniční rozvojové spolupráce.

Přestože ČR považuje navýšení prostředků v oblasti zahraniční rozvojové spolupráce ČR, s ohledem na politický a zejména migrační vývoj v posledních letech, za nezbytný, stěžejní nárůst financí se očekává v oblasti bilaterální ZRS.

Konkrétní kroky k dosažení cílů:

- ČR bude spolu s partnery z EU usilovat o nenavyšování rozpočtu FAO a o účelné vynakládání prostředků zejména prostřednictvím jednání Konference a Rady FAO.

- účelové finanční příspěvky na související aktivity v ČR (workshopy, dobrovolné příspěvky),

Dosavadní vývoj

Účelové příspěvky poskytuje ČR obvykle na konkrétní projekty organizované FAO ve spolupráci s MZe; je tedy možné sladit projekt se zájmy a prioritami ČR, zapojit české know-how a kontrolovat účelnost vynaložených prostředků. Plátcem dobrovolných příspěvků ČR je MZV. Dosavadní multilaterální spolupráce s ČR byla managementem FAO velmi kladně hodnocena. ČR byla v roce 2011 za tuto aktivitu oceněna GŘ FAO.

ČR poskytla v roce 2015 účelový příspěvek ve výši 2 mil. Kč na realizaci projektu FAO „Školicí programy ve vybraných oblastech“ (Training Programmes in Selected Areas, kód FAO - GCP/INT/790/CEH) pro zástupce postsovětských států, Balkánu a dalších zemí. V rámci projektu jsou realizovány odborné semináře k mnoha tématům. Od roku 2000 do roku 2014 poskytla ČR touto formou prostřednictvím českého svěřeneckého fondu téměř 46 mil. Kč. V roce 2015 byly uspořádány workshopy k lesnické (téma: Lesnická politika a lesní genetické zdroje v adaptaci na změnu klimatu) a myslivecké problematice (téma: Ekologie a ekonomika udržitelného managementu zvěře) a k problematice geneticky modifikovaných organismů. S těmito aktivitami ve vybraných prioritních oblastech a jejich financováním se počítá i v následujícím období.

Ze zdrojů již uzavřených svěřeneckých fondů ČR bylo realizováno rovněž několik projektů s lesnickou a mysliveckou tematikou v afrických zemích. V letech 2007 a 2008 přispěla ČR

rovněž do multidonorského trust fundu na podporu projektu National Forest Programme Facility.

Další prostředky byly poskytnuty z rozpočtové kapitoly MZe na odborné aktivity FAO (příspěvky pro Evropskou komisi pro kontrolu slintavky a kulhavky při FAO a pro Evropské středisko pro genetické živočišné zdroje při Komisi pro genetické zdroje ve výživě a zemědělství). Tyto prostředky budou poskytovány i nadále.

ČR na konci roku 2014 jednorázově přispěla na projekt FAO pro obnovu zemědělství Bosny a Hercegoviny po ničivých záplavách dobrovolným příspěvkem ve výši 1 mil. Kč, který byl využit na realizaci projektu podporujícího odolnost Bosny a Hercegoviny, zejména zemědělského sektoru proti krizím (především živelným katastrofám).

Budoucí cíle

ČR v případě potřeby plánuje zastřešit spolupráci s FAO uzavřením nové rámcové dohody s FAO. Regionální kancelář FAO pro Evropu a Střední Asii v Budapešti již dříve navrhla MZe (potažmo ČR) uzavření nového memoranda o spolupráci, které by vymezilo oblasti a modalitu multilaterální spolupráce ČR – FAO. Tento dokument je nyní projednáván v rámci MZe i s ohledem na přípravu nové Strategie zahraniční rozvojové spolupráce ČR.

Do doby uzavření nové dohody mohou aktivity ČR pokračovat v rámci průběžné realizace výše zmíněného projektu FAO „Školící programy ve vybraných oblastech“. V závislosti na svých možnostech a v návaznosti na stanovené priority bude ČR nadále poskytovat cílené účelové příspěvky na realizaci konkrétních projektů, nebo do svěřeneckých fondů, z nichž pak budou následně financovány projekty s přednostní účastí českých subjektů.

Jednorázové příspěvky na podporu aktuálních projektů FAO je vhodné v budoucnu poskytovat na základě aktuální potřeby partnerských států, nabídky spolupráce ze strany FAO a možností ČR. V případě poskytnutí příspěvku je potřeba dle možností podpořit využití českého know-how a zapojení českých subjektů.

Konkrétní kroky k dosažení cílů:

- Na základě Strategie zvolit perspektivní oblasti spolupráce s FAO a tyto podpořit alokací dobrovolných příspěvků na organizaci workshopů.
- Postupně navyšovat počet konaných workshopů a s ohledem na to navyšovat alokaci prostředků ze strany MZV. V odůvodněných případech upřednostnit konání těchto akcí v příslušném regionu z důvodu vyšší efektivity a finanční úspornosti.
- V případě potřeby podporovat poskytování dobrovolných příspěvků ČR na aktuální projekty FAO v partnerských zemích.
- Výhledově upravit smluvní základnu ČR – FAO.
- Zapojit ČR do projektů FAO financovaných mezinárodními donory (např. Global Environment Facility (GEF)).

iii. Sdílení a čerpání informací o celosvětovém vývoji zejména v oblasti zemědělství

Dosavadní vývoj

FAO soustřeďuje velká množství statistických dat o vývoji světového zemědělství, rybolovu a lesnictví, o výrobě potravin a i o světovém obchodu. Zaměstnanci FAO tato data zpracovávají do ucelených statistických souborů a rovněž připravují tematické publikace a výroční přehledy a analýzy. Tato volně dostupná data jsou významným zdrojem informací pro utváření národních politik i pro odbornou veřejnost.

ČR v souladu se svým členstvím v EU dodává statistické informace a data do databáze Eurostat, jež jsou dále poskytovány evropským úřadem organizaci FAO. V některých případech, jako je obchod některými komoditami, si FAO může vyžádat pravidelné přehledy obchodní výměny členských států, které z pozice garanta společné obchodní politiky EU poskytuje Evropská komise.

ČR, například odbor zahraničně rozvojové spolupráce MZe a Ústav zemědělské ekonomiky a informací (ÚZEI), využívá data FAO pro vyhodnocování zahraničního obchodu a pro hodnocení zemědělské a obchodní politiky partnerských zemí. Data tak slouží jako základní podklady pro zemědělská a obchodní bilaterální jednání a pro vystupování ČR v rámci EU.

Od roku 2003 si ČR každoročně připomíná Světový den výživy (World Food Day) jako výročí založení FAO. Na podporu boje proti hladu a podvýživě je z prostředků MZe ve spolupráci s výzkumnou sférou (Výzkumný ústav potravinářský Praha) organizován seminář na aktuální témata politiky FAO (rodinné farmaření, půda). Akce je pořádána pravidelně a i v budoucnu bude využita k propagaci aktuálních témat FAO, podpoře prioritních oblastí dle Strategie a informování odborné veřejnosti. Světový den výživy je rovněž vnímán jako příležitost pro osvětu v oblasti správných stravovacích návyků. Ministerstvo zdravotnictví podporuje aktivity směřující k ozdravení výživy obyvatel a šíření zdravotní gramotnosti v této oblasti, a to jak prostřednictvím aktivit Státního zdravotního ústavu, tak ve spolupráci s Národní kanceláří WHO v České republice či podporou neziskového sektoru v rámci dotačních programů MZd.

Budoucí cíle

Nadále zohledňovat a využívat statistická data FAO v činnosti MZe a ÚZEI.

Pokračovat v organizaci Dne výživy a zapojovat stále širší plénům jak přednášejících, tak i posluchačů.

Konkrétní kroky k dosažení cílů:

- Spolupracovat nadále s výzkumnou sférou na organizaci seminářů při příležitosti Světového dne výživy. Využít akci k propagaci aktuálních témat činnosti FAO a témat „světových dnů a roků“, které souvisejí se zemědělstvím a výživou.

iv. Přímé zapojení českých expertů a subjektů do realizovaných projektů

Dosavadní vývoj

V rámci řídicích struktur FAO je dle klasifikace FAO (založené na výši členských příspěvků jednotlivých ČS) ČR dostatečně personálně zastoupená ve funkcích v ústředí i v regionech. Kvóta pro ČR na počet expertů s trvalým kontraktem je stanovena na 4 až 7. Ve strukturách FAO nyní pracuje 6 českých expertů s trvalým kontraktem, z toho dva v Římě a další v regionálních a subregionálních úřadovnách - jeden v Turecku, jeden v Ghaně a dva v Zimbabwe. Dalších pět expertů je zaměstnáno na kontrakt na dobu určitou, z toho tři v Římě, jeden v Gruzii a jeden v Uzbekistánu.

Členství ve FAO má pro ČR význam rovněž z hlediska nepřímé podpory exportu zemědělských a potravinářských komodit a zpracovatelských technologií i propagace českých znalostí a zkušeností.

MZe v roce 2015 zorganizovalo seminář pro subjekty z oborů zemědělství, lesnictví, vodního hospodářství, potravinářství a souvisejících technologií o procedurálních otázkách spojených se zapojením do výběrových řízení a dalších forem výzev v oblasti zahraniční rozvojové spolupráce, jehož cílem bylo mimo jiné zvýšit zájem českých subjektů a podpořit jejich úspěšnost při získávání zakázek FAO.

V roce 2015 se poprvé ve větší míře a v otevřeném výběrovém řízení podařilo uplatnit české firemní know-how v rámci organizace, když česká firma Dekonta a.s. získala zakázku v oblasti likvidace proších pesticidů v rámci projektu "Bezpečnostní opatření a odstranění nebezpečných chemických odpadů v Moldavsku". Zakázka FAO ve výši 1 mil. USD je financována ze zdrojů GEF (Global Environment Facility).

Budoucí cíle

ČR bude usilovat o co nejširší využití svého odborného potenciálu a know-how ve strukturách a projektech FAO. Měla by tedy např. podporovat spolupráci mezi FAO a českou odbornou veřejností, zefektivnit účast českých odborníků na jednáních výborů FAO, jejichž činnost je prioritní a důležitá pro ČR, více propagovat aktivity FAO v ČR, podporovat občany a instituce ČR, které se účastní konečné fáze výběrových řízení na pozice ve FAO či ve výběrových řízeních pro realizaci zakázek, apod.

ČR se nejprve zaměří na prosazení českých subjektů v zemích, kde ČR disponuje specifickou přidanou hodnotou a kde může navazovat na předchozí bilaterální rozvojové nebo komerční projekty. Jedná se především o oblast západního Balkánu a o postsovětské země ve východní Evropě, v Kavkazském regionu a ve Střední Asii. Kromě zkušeností z bilaterálních projektů může uplatnit například specifické jazykové znalosti expertů (ruština), znalost teritoria a mentality a transformační zkušenosti. Díky předchozím aktivitám a referencím získaným v rámci dvoustranné ZRS se může českým subjektům podařit uspět v kontraktech financovaných ze strany FAO.

Prostřednictvím Stálého představitele při FAO a za asistence zastupitelských úřadů ČR (zejména jejich ekonomických úseků a nově i prostřednictvím zemědělských diplomatů) v partnerských zemích bude ČR aktivně vyhledávat možnosti uplatnění českého know-how a technologií na ústřední úrovni FAO i v rámci subregionálních, regionálních a místních

zastoupení FAO. SP bude v rámci svých kompetencí vytvářet a udržovat kontakty a v případě potřeby umožní navázat přímé jednání mezi českými subjekty a zástupci FAO.

Vzhledem k pokračující decentralizaci FAO a k teritoriálním prioritám možného uplatnění českého know-how na půdě FAO i v rámci navazujících komerčně orientovaných projektů by bylo do budoucna vhodné zajistit personální zastoupení ČR v rámci struktur Regionální kanceláře FAO pro Evropu a Střední Asii se sídlem v Budapešti, nebo případně v rámci sub-regionálního úřadu FAO pro Střední Asii v Ankaře a jim podřízených místních zastoupení v projektových zemích a měla by být schopna vysílat experty na stáže nebo je prosadit jako odborné konzultanty na dočasný úvazek. Tak by se navázalo na vedení Regionální kanceláře bývalým vrchním ředitelem MZe – Ing. Jaroslavem Šuchmanem v letech 1999 - 2003. ČR tak měla dobrý přehled o dění ve FAO a přípravách projektů a možnost krátkodobých stáží. Vhodní kandidáti působící v prioritních oblastech spolupráce s FAO budou osloveni prostřednictvím Českého výboru pro spolupráci s FAO. MZe a MZV zváží možnosti finanční podpory umístění experta ve strukturách FAO například prostřednictvím svěřeneckého fondu, či přímo ze zdrojů MZV. Zapojení experta bude rovněž předmětem jednání o úpravě smluvní základny ČR – FAO.

ČR bude zejména prostřednictvím Stálého představitele při FAO monitorovat činnost českých expertů ve strukturách FAO a zapojovat je do aktivit ČR. Expertiza, znalosti a poznatky o vnitřním fungování FAO budou využity při přípravě aktivit ČR. ČR rovněž bude aktivně vyhledávat a podporovat další české experty s potenciálem spolupráce s ČR.

ČR bude monitorovat aktivity jednotlivých národních i mezinárodních donorů FAO a možnosti participace českých subjektů na takto financovaných aktivitách. Bylo by tak možné využít příspěvku ČR do rozpočtu EU, do Globálního environmentálního fondu (GEF – Global Environment Facility) a dalších organizací, které prostřednictvím FAO realizují své záměry.

Konkrétní kroky k dosažení cílů:

- Aktivní vyhledávání příležitostí ze strany SP ČR ve FAO a budování a využívání kontaktů s českými experty ve FAO.
- Identifikace vhodného sektoru a personálního zajištění začlenění dalšího zástupce ČR do ústředí FAO (preferovaně do kanceláře FAO pro Evropu a Střední Asii se sídlem v Budapešti) ve spolupráci s odborem rozvojové spolupráce a humanitární pomoci MZV a odborem bezpečnostní politiky MZV.
- Do roku 2017 zajistit (podpořit) zapojení další větší české firmy do dodávek FAO.
- Pokračovat v osvětových akcích a pořádání seminářů o možnostech zapojení do projektů FAO.
- Publikace příručky pro české subjekty s informacemi ohledně možností posílení jejich zapojení do projektů FAO a databáze českých subjektů s potenciálem budoucí spolupráce s FAO.
- Využití zkušeností bývalého českého ředitele Regionální kanceláře FAO pro Evropu a Střední Asii.
- Úprava smluvní základny ČR – FAO.

IV. Spolupráce ČR s FAO – sektorové priority a zájmové oblasti

Dále jsou uvedeny konkrétní prioritní a zájmové oblasti pro uplatnění českého know-how v rámci projektů a aktivit FAO s popisem aktuálního stavu a s návrhem budoucích aktivit včetně navrhovaných opatření podpory českých zájmů na půdě FAO. Jedná se o oblasti odpovídající strategickým cílům FAO a regionálním prioritám, ve kterých má ČR mezinárodní zkušenosti, podpořené i účastí na projektech bilaterální rozvojové spolupráce.

ČR se v období platnosti Strategie systematicky zaměří zejména na podporu aktivit v prioritních oblastech. Zájmové oblasti jsou z hlediska budoucí spolupráce rovněž perspektivní, ale aktivity v jejich rámci budou podporovány méně.

Hlavními možnostmi budoucí spolupráce v těchto oblastech je pořádání workshopů ve spolupráci s FAO, účast českých subjektů na projektech FAO, případně zapojení experta z dané oblasti přímo do struktury organizace. Účast subjektů a zapojení expertů bude dle možností podpořeno alokací finančních prostředků ze zdrojů ČR.

a) Prioritní oblasti

1) Sladkovodní akvakultura a rybářství

Dosavadní vývoj

ČR se účastní pravidelných zasedání Výboru pro rybářství, ale z důvodu své polohy se zaměřuje zejména na problematiku sladkovodní akvakultury. Od roku 2015 je členem Pracovní skupiny pro genetické zdroje v akvakulturách při Komisi pro genetické zdroje. Sladkovodní akvakultura je na půdě FAO systematicky propagována a doporučována především i pro země východní Evropy a Střední Asie, případně Kavkazu. České vzdělávací a výzkumné instituce disponují experty i know-how, které je možné nabídnout pro realizaci projektů FAO a školení. ČR je v oblasti sladkovodní akvakultury aktivní a současně velmi uznávanou kapacitou. Zejména vysoké školy a výzkumné ústavy disponují know-how například z oblasti genetiky, technologie chovu a výživy.

Budoucí cíle

Je nutné podporovat zapojení soukromého sektoru a výzkumných institucí. Výzkumný ústav rybářský a hydrobiologický ve Vodňanech a rybářské fakulty vysokých škol mohou poskytnout know-how. Je možné hledat možnosti realizace trilaterálních projektů s jinými členskými státy EU a prohloubení spolupráce s Českou rozvojovou agenturou.

Na akademické, vědecké a rozvojové projekty by měly navazovat i komerční projekty českých firem – chovatelé a dodavatelé technologií pro rybářství a zpracovatelský průmysl. Rozvíjí se i oblast chovu ryb (např. candáta a okouna) v recirkulačních systémech. Předmětem diskusí by měla být i problematika certifikace produkce.

Zahrnutí tématu sladkovodní akvakultury do rámce školení organizovaných na základě dohody mezi ČR a FAO „Školení ve vybraných oblastech“, financovaných z českého trust fundu je zásadní pro propagaci českého know-how.

2) Odstraňování obsoletních pesticidů

Dosavadní vývoj

Toto téma není přímo diskutováno v rámci pravidelných zasedání FAO. Nicméně pro region Evropy a Střední Asie se jedná o prioritní oblast. Zejména soukromý sektor v ČR disponuje významným know-how, široce uplatnitelným v projektech FAO na pomezí zemědělství, ekologie, geologie a technologií úpravy vody - například likvidace prošlých pesticidů a dalších zdraví škodlivých látek. Program FAO pro odstraňování pesticidů je financován ze zdrojů EK a je určen zejména pro státy Střední Asie, Kavkazu a Moldavsko.

Firma Dekonta, která již realizuje výše zmíněný projekt FAO se rovněž účastní realizace regionálního workshopu.

Budoucí cíle

V této oblasti je potřeba uspořádat doprovodné akce v rámci zasedání Regionální kanceláře FAO pro Evropu a Střední Asii.

ČR podpoří další zahrnutí tématu likvidace ekologických zátěží v zemědělství do rámce školení organizovaných na základě dohody mezi ČR a FAO „Školení ve vybraných oblastech“, financovaných z českého trust fundu. Lze rovněž očekávat, že FAO se bude pokoušet o prohloubení spolupráce s ČRA tak, aby na tyto projekty přispívala ČR z prostředků, vyčleněných na bilaterální ZRS.

3) Lesnictví a myslivost

Dosavadní vývoj

ČR se pravidelně účastní zasedání Výboru FAO pro lesnictví a dalších souvisejících zasedání. Expertní zázemí ČR existuje jak v rámci MZe, Ústavu pro hospodářskou úpravu lesů, tak i výzkumných organizací. Zahraniční spolupráce v oblasti lesnictví nejen v rámci FAO má bohatou historii, na kterou je možné úspěšně navázat.

ČR v lesnické a myslivecké oblasti tradičně pořádá workshopy ve spolupráci s FAO. V roce 2015 proběhly ve spolupráci s ÚHUL a VÚLHM workshopy k problematice ekonomických a ekologických aspektů práva myslivosti a na téma „Lesnická politika a lesní genetické zdroje v adaptaci na změnu klimatu“. Workshopů s mysliveckou tematikou se účastní rovněž český expert ve službách FAO, který působí v kanceláři FAO v Harare.

Budoucí cíle

ČR bude nadále pokračovat ve spoluorganizování lesnických a mysliveckých odborných seminářů pro země středoasijského regionu a další postsovětské státy, a to na základě dohody mezi ČR a FAO „Školení ve vybraných oblastech“. V roce 2017 je navrhováno uspořádání semináře v návaznosti na projekt financovaný ze zdrojů české zahraniční rozvojové spolupráce v Mongolsku (Nástroj pro dlouhodobé plánování rozvoje lesů a systém pro zachování a reprodukci genofondu reprodukčního materiálu místních ekotypů lesních dřevin v Mongolsku). Dále bude zvážena organizace seminářů v dalších regionech, zejména tam, kde se uvažuje o bilaterální rozvojové spolupráci a je třeba identifikovat vhodná témata. Pořádání seminářů a workshopů v zemích určených přináší snížení nákladů na cestovné účastníků a zaručuje přítomnost kvalitních národních skutečných expertů pro danou oblast.

ČR by v této oblasti mohla dále hlouběji navázat na bilaterální rozvojové projekty a zapojit se do projektů FAO. Pilotními zeměmi by mohla být Bosna a Hercegovina, případně Kosovo, následně by mohly být realizovány návazné projekty ve východní Evropě, Střední Asii a na Kavkaze. Aktivita se mohou zaměřit na dodávky mechanizace, lesní hospodářské plánování, dálkový průzkum země, certifikaci lesů, semenářství, školkařství, agrolesnictví, boj proti desertifikaci (zde přesah na realizaci cílů UNCCD), zpracování lesní biomasy a její využití v rámci ekologické energetiky, redukci emisí z odlesňování a adaptace lesů na změnu klimatu. Dále může ČR nabídnout poradenství v oblasti Národních lesnických programů a lesnického práva. Svou expertízu může ČR poskytnout i v oblasti myslivosti (management honiteb, myslivecká legislativa).

ČR podpoří zapojení soukromého sektoru i výzkumných institucí formou podpory dodávek specializované lesní mechanizace (aktuálně např. lesních lanovek). Je potřeba hledat možnosti návazných komerčních aktivit a podporovat soukromé instituce v lesnické oblasti ke spolupráci s FAO.

4) Veterinární oblast

Dosavadní vývoj

ČR působí v Komisi pro kontrolu slintavky a kulhavky, která sleduje nálezovou situaci ve světě a je významným místem pro výměnu informací. Doposud nebyla v této oblasti navázána bližší spolupráce mezi ČR a FAO. Výrobci a dodavatelé veterinárních přípravků však o zapojení do projektů FAO projeví zájem.

Budoucí cíle

ČR bude podporovat uplatnění českých veterinárních léků, diagnostických technologií i odborných pracovníků v rámci realizace projektů FAO nejen v regionu Evropy a střední Asie a Kavkazu, ale rovněž například na Blízkém Východě a v asijských státech.

ČR bude podporovat také větší zapojení veterinárních expertů do účasti na školeních organizovaných FAO, které slouží k předávání informací a zkušeností. ČR může prostřednictvím FAO nabídnout pořádání kurzů a workshopů v oblasti veterinární diagnostiky a organizaci státního veterinárního dozoru se zaměřením na specifické potřeby dané země, například na základě dohody mezi ČR a FAO „Školení ve vybraných oblastech“.

Prostor pro spolupráci lze nalézt v expertíze SVS ČR, která může asistovat při budování laboratorních kapacit v oblasti zdraví zvířat a v oblasti bezpečnosti surovin a potravin živočišného původu a při optimalizaci procesů pro nakládání s vedlejšími živočišnými produkty.

5) Fytosanitární oblast

Dosavadní vývoj

MZe a ÚKZÚZ se účastní zasedání Komise FAO pro fytosanitární opatření v rámci Mezinárodní úmluvy o ochraně rostlin. Cílem úmluvy je ochrana pěstovaných a volně rostoucích rostlin před škodlivými organismy, což souvisí se zachováním udržitelného zemědělství, zvýšením celosvětové bezpečnosti potravin a ochranou životního prostředí.

Výzkumné instituce i soukromé firmy disponují expertízou v oblasti ochrany rostlin, fyto-sanitárních opatření, semenářství.

Budoucí cíle

ČR (MZe a ÚKZUZ) podporuje plánované konání Mezinárodního roku zdraví rostlin (IYPH) v roce 2020, které by mělo být podpořeno rezolucí OSN. Organizaci této události považuje za přínos pro sektor zdraví rostlin a pro zvýšení jeho prestiže. Problematika se bude dotýkat rovněž oblasti ochrany lesa.

Přestože řada akcí v rámci IYPH bude koordinována mezinárodně, ČR se do této události zapojí dle svých možností a priorit. ČR pod koordinací MZe zahájí přípravu na konkrétní národní program IYPH.

MZe bude ve spolupráci s odborem rozvojové spolupráce a humanitární pomoci MZV a odborem bezpečnostní politiky MZV usilovat o umístění experta ČR na fyto-sanitární oblast do struktury Regionální kanceláře FAO pro Evropu a Střední Asii. Expert by se měl zapojit do přípravy a realizace projektů FAO a zvýšit zapojení ČR.

ČR také podpoří větší zapojení fyto-sanitárních expertů do přípravy fyto-sanitárních standardů s cílem usnadnění mezinárodního obchodu s tím, že budou cíleně ujednocovány postupy při fyto-sanitární certifikaci, např. příprava zavedení elektronického certifikátu. ČR může prostřednictvím FAO nabídnout pořádání kurzů v této oblasti pro partnerské země na základě dohody mezi ČR a FAO „Školení ve vybraných oblastech“.

Expertí ČR se mohou zapojit také do programů v oblasti zkvalitnění a zefektivnění produkce osiv. ČR bude rovněž podporovat zapojení soukromého sektoru, například programy pro zlepšení praxe v oblasti distribuce přípravků na ochranu rostlin a souvisejícího know-how pro podnikatele, kteří se touto činností zabývají.

b) Zájmové oblasti

1) Biologická rozmanitost a bezpečnost

Dosavadní vývoj

I v této oblasti ČR pravidelně uplatňuje své know-how a experty (MŽP, VÚRV) během workshopů spolupořádaných s FAO. V roce 2015 proběhl v Praze regionální workshop na téma „Enforcement of Biosafety Regulation Principles, Specific Examples and Institutional Communication and Cooperation“. Workshop byl připraven v návaznosti na předchozí semináře v Praze z let 2006, 2008 a 2013 a zúčastnili se jej zástupci patnácti zemí Balkánu, východní Evropy a střední Asie.

Zasedání Komise FAO pro genetické zdroje ve výživě a zemědělství se účastní MZe, VÚŽV, VÚRV a ÚHÚL. Komise mimo jiné zpracovává Zprávu o globálním stavu genetických zdrojů a zajišťuje implementaci Nagojského protokolu. Tyto aktivity mají přesah rovněž do oblasti lesnictví a akvakultury, pro které je management genetických zdrojů rovněž zásadním předpokladem.

Budoucí cíle

Jako nejvhodnější se v této oblasti ukazuje další pořádání seminářů na základě dohody mezi ČR a FAO „Školení ve vybraných oblastech“ tematicky zaměřených například na odhad

a řízení rizik spojených s využíváním geneticky modifikovaných organismů a na praktické aspekty plnění nového mezinárodního Nagojsko-kualalumpurského protokolu o odpovědnosti a náhradě škody v dané oblasti.

I při těchto aktivitách je potřeba podporovat zapojení nejen státního, ale i soukromého sektoru a prozkoumat možnosti spolufinancování iniciativ ČR například ze zdrojů mezinárodních, pro něž je FAO implementační agenturou či ji jsou přímo svěřeny.

2) Bezpečnost potravin a výživa

Dosavadní vývoj

ČR disponuje rozsáhlými znalostmi a zkušenostmi v oblasti bezpečnosti potravin, které by mohly být využity v projektech FAO. Odborníci z oblasti hygieny a ochrany veřejného zdraví zejména z MZd se v rámci mezinárodních aktivit mimo FAO účastní akcí zaměřených na hodnocení rizika, praktické aplikace hygienických požadavků a na šetření infekčních i neinfekčních onemocnění. ČR disponuje rozsáhlými zkušenostmi v oblasti výživy a aplikace principů správné výživy, kdy zejména v oblasti školního stravování bylo dosaženo významných úspěchů. V rámci akčních plánů Zdraví 2020 je plánována realizace řady opatření vedoucích ke zlepšení zdravotního stavu prostřednictvím změny životního stylu a výživy.

Budoucí cíle

Využití výše zmíněných zkušeností bude podporováno rovněž v projektech FAO. ČR zváží návrh na uspořádání mezinárodního semináře ve spolupráci s FAO na základě dohody mezi ČR a FAO „Školení ve vybraných oblastech“. Tématem může být hodnocení rizik v potravinovém řetězci a prevence alimentárních nákaz. ČR bude rovněž hledat možnosti komerčních aktivit a podporovat soukromé instituce i výzkumné instituce (například Výzkumný ústav potravinářský Praha, VÚPP) při spolupráci s FAO například formou studií zavádění norem. ČR může nabídnout know-how v oblastech analýzy potravinářských surovin a výrobků, vývoje potravinářských výrobků a technologií pro skladování a využití druhotných surovin pro potravinářskou výrobu.

3) Ekologické zemědělství

Dosavadní vývoj

Ekologické zemědělství a princip climate smart agriculture je jednou z priorit FAO.

Budoucí cíle

ČR zváží návrh na uspořádání mezinárodního semináře ve spolupráci s FAO za účelem sdílení nejlepší praxe v regionu na základě dohody mezi ČR a FAO „Školení ve vybraných oblastech“. Za ČR by se semináře mohlo zúčastnit MŽP a případně zástupci odboru environmentálního a ekologického zemědělství a odboru environmentálních podpor PRV. Zároveň bude ČR podporovat zapojení firem a institucí do projektů FAO, které mohou asistovat při rozšiřování a podpoře bioprodukce a její certifikace v partnerských zemích.

4) Půda a její ochrana

Dosavadní vývoj

ČR (Česká pedologická společnost, Katedra pedologie a ochrany půd ČZU) je členem mezinárodní aktivity Global Soil Partnership (GSP – Globální půdní partnerství) a působí i v evropské větvi této aktivity. ČR disponuje znalostními kapacitami pro zapojení do projektů FAO v oblasti udržitelného hospodaření s půdou (ochrana proti erozi a dalším degradačním faktorům, zvýšení retence vody v krajině, zachování půdní úrodnosti, což jsou také priority UNCCD), zavádění inovačních technologií, diverzifikace zemědělství, podporování šetrného zemědělského hospodaření a zachování biologické rozmanitosti. Možnosti spolupráce jsou i v oblasti mapování a tvorby datových souborů.

Dále ČR (VÚMOP v.v.i., Výzkumný ústav ochrany a meliorací půd) ve spolupráci s FAO řešila problematiku vzniku sesuvů a opatření proti nim. Účastnila se dvou světových workshopů za účasti rozvojových zemí, ale i Číny a dalších států v roce 2011 v Římě a 2014 v Turíně.

Dalším aktuálním tématem bylo ve spolupráci VÚMOP a Global Water Partnership (Globální vodní partnerství) řešení projektu s dalšími 11 státy střední a východní Evropy na problematice sucha, jeho vzniku a opatření proti němu projekt Integrated Drought Management (IDM) in Central and Eastern Europe. V této souvislosti je společně s FAO, VÚMOP a Českým hydrometeorologickým ústavem (ČHMÚ) připravována mezinárodní konference k problematice sucha, jako bezpečnostní a potravinové hrozbě.

Budoucí cíle

V následujícím období ČR podpoří zapojení dalších soukromých subjektů a výzkumných institucí do projektů FAO.

VÚMOP je již zapojen do příprav mezinárodní konference k problematice sucha. VÚMOP lze dále zapojit do projektů pro řešení eroze půdy, půdní úrodnosti a udržení organické hmoty v půdě, monitoringu degradovaných zemědělských půd a kontaminace půdy rizikovými látkami, hodnocení plošných a bodových zdrojů znečištění vod, hodnocení dopadů odvodnění na půdu a kvalitu povrchové a podzemní vody. Aktivita se také mohou zaměřit na bezpečné a efektivní nakládání s odpadními produkty ze zemědělských bioplynových stanic, problematiku aplikace pesticidů a dusíkatých hnojiv a konečně na návrhy pozemkových úprav v krajině. VÚMOP může poskytnout poradenství v oblasti propojení legislativních nástrojů ochrany půdy v rámci přeshraniční a mezikontinentální spolupráce a v oblasti sjednocování klasifikací, mapování a postupů hodnocení půdy v mezinárodním měřítku.

PŘÍLOHA 1

Hlavní poslání a priority FAO

FAO je specializovaná agentura OSN, která byla založena dne 16. října 1945 jako reakce mezinárodního společenství na stav zemědělství a potravinového zabezpečení po druhé světové válce.

Poslání

Primárním a hlavním posláním organizace je odstranění hladu a chudoby ve světě a zajištění pravidelného přístupu všech lidí k dostatečnému množství kvalitních potravin tak, aby mohli vést aktivní a zdravý život. FAO definuje jako tři hlavní priority svých aktivit:

- 1) celosvětové vymýcení hladu, podvýživy a nedostatku potravin
- 2) odstranění chudoby a příprava reforem, směřujících k zajištění všeobecného ekonomického a sociálního růstu
- 3) trvale udržitelné nakládání s přírodními zdroji, včetně půdy, zásob vody a klimatických i genetických zdrojů.

Cíle

V platnosti jsou strategické cíle FAO:

- přispět k eradikaci hladu, nedostatku potravin a podvýživy;
- zvýšit a zlepšit poskytování zboží a služeb ze zemědělství, lesnictví a rybářství udržitelným způsobem;
- snížit rurální chudobu; umožnit vznik otevřenějších a efektivnějších zemědělských a potravinářských systémů na místní, národní a mezinárodní úrovni a;
- zvýšit odolnost vůči hrozbám a krizím.

Strategické cíle doplňují **regionální priority**. V rámci evropského regionu byly schváleny následující:

- posílení potravinového zabezpečení a výživy;
- politické poradenství vládám na podporu udržitelného zintenzívnění hospodaření malých farem;
- řízení přírodních zdrojů, včetně zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně;
- bezpečnost potravin a kontrola přenosu chorob zvířat a škůdců a chorob rostlin;
- politická a institucionální podpora vstupu členských států do regionálních a globálních organizací pro obchod, standardizaci a hospodářskou spolupráci.

Evropské regionální priority FAO doplňují dvě **regionální iniciativy – podpora rodinných a drobných farem a rozvoj obchodu a regionální integrace**. Dalšími významnými oblastmi práce FAO v regionu Evropy a střední Asie je řízení rizik v oblasti fytosanitární, veterinární a bezpečnosti potravin, hospodaření s přírodními zdroji, adaptace na změnu klimatu a zachování rostlinných a živočišných genetických zdrojů.

Funkce

FAO plní funkci globálního fóra, kde se jednotlivé země střetávají na rovnoprávné úrovni za účelem sjednávání mezinárodních standardů a projednání rozvojových strategií v oblasti zemědělství, lesnictví, vodního hospodářství a boje s hladem.

FAO je zároveň velmi cenným zdrojem dat, statistik a monitorovacích zpráv na lokální i globální úrovni a poskytovatelem odborného know-how z oblasti zemědělství, potravinářství, rybolovu a lesnictví. Služby, které FAO poskytuje, jsou v široké míře využitelné i pro vyspělé země včetně ČR. Činnost FAO tak významně překračuje oblast rozvojové spolupráce a asistence méně rozvinutým zemím světa.

Úkolem FAO je asistovat členským státům například formou technické asistence při rekonstrukci a budování efektivního systému zemědělství a potravinářství. Zvláštní programy FAO pomáhají státům čelit potravinovým krizím a poskytují pomoc v nouzových situacích. Organizace napomáhá rozvojovým zemím a zemím s tranzitivní ekonomikou modernizovat a zdokonalovat pracovní postupy. Zaměřuje se na pomoc zejména po technické, technologické, finanční a vzdělávací stránce. FAO je obecně považována za primárně znalostní organizaci, která šíří informace a pomáhá vytvářet mezinárodně závazné normy v oblasti zemědělství a zabezpečování potravin (kodexy, úmluvy atd.).

Struktura a management organizace

Členy FAO je v současné době 194 států, EU a 2 přidružená území (Faerské ostrovy a Tokelau). Členské státy FAO jsou rozděleny do 7 regionálních skupin, v rámci nichž se utvářejí společné pozice ke klíčovým dokumentům i kandidaturám. Dále se členské státy dělí do dvou hlavních skupin: OECD – včetně Ruska (vyspělé) a G77 + Čína (rozvojové).

V čele FAO stojí generální ředitel s rozsáhlými pravomocemi, nejvyšším řídicím orgánem FAO je Konference členských států, jejíž zasedání se koná vždy jednou za dva roky. Jejím hlavním posláním je schvalování předložených návrhů managementu FAO včetně programu práce a rozpočtu, rekapitulace aktivit FAO, přijetí doporučení členským zemím a mezinárodním organizacím v záležitostech spadajících do působnosti FAO a další strategická rozhodnutí. Konference též volí Radu FAO, která má 49 členů a je řídicím a kontrolním orgánem FAO mezi zasedáními Konference.

Dalšími řídicími orgány FAO (Governing Bodies) mimo Konferenci a Radu jsou jednotlivé Regionální konference (zasedají jednou za dva roky), specializované výbory Rady FAO (Finanční výbor (FC), Programový výbor (PC) a Výbor pro ústavní a právní záležitosti (CCLM)), technické výbory (Výbor pro zemědělství (COAG), Výbor pro komoditní otázky (CCP), Výbor pro rybářství (COFI) a Výbor pro lesnictví (COFO)).

Speciální postavení dané reformou z roku 2009 má Výbor pro světové potravinové zabezpečení, který je hlavním fórem v rámci systému OSN pro problematiku potravinového zabezpečení. Schéma řídicích orgánů FAO je uvedeno níže.

Do specializovaných výborů Rady FAO jsou voleni zástupci zemí (stálí představitelé při FAO) jednotlivých regionálních skupin na základě proporcionality a po vnitřní dohodě a působí

v těchto výborech zejména v rámci své osobní expertízy. Členy technických výborů a Výboru pro světové potravinové zabezpečení jsou automaticky všechny členské státy FAO.

Pro jednotlivé oblasti činnosti FAO fungují statutární orgány (Statutory Bodies) a orgány mezinárodních úmluv, kterým FAO poskytuje mimo jiné zázemí formou umístění sekretariátu. Mnohé tyto orgány jsou založeny na spolupráci s dalšími mezinárodními organizacemi. Významné statutární orgány, ve kterých je prostor pro působení ČR, jsou uvedeny v příloze.

Vnitřní organizační struktura FAO se skládá z několika odborně zaměřených úseků:

- Zemědělství a ochrana spotřebitele
- Ekonomický a sociální rozvoj
- Rybolov a akvakultura
- Lesnictví
- Management přírodních zdrojů
- Technická spolupráce

Důležitým prvkem v činnosti FAO je její decentralizace a přiblížení expertízy partnerským zemím a organizacím. ČR by měla navázat kontakty na všech úrovních zastoupení FAO tak, aby mohla co nejlépe uplatnit své zájmy a podpořit zapojení českých subjektů do aktivit FAO.

FAO disponuje úřadovny na několika úrovních (Regional a Sub-regional Offices). Seznam úřadoven je uveden v příloze. Hlavní úlohou regionálních úřadoven, jejichž vedením jsou pověřeni asistenti (zástupci) generálního ředitele FAO, je identifikace, plánování a implementace prioritních aktivit FAO v regionech. Ve spolupráci s ústředím FAO tyto priority navrhuje k zařazení do programu práce a rozpočtu FAO. Úřadovny rovněž implementují schválené programy a provádějí jejich monitoring a vyhodnocení. Sub-regionální úřadovny spolupracují úzce s regionálními úřadovny, kterým jsou podřízeny a zajišťují činnosti regionálních úřadoven na nižším stupni.

Dále FAO disponuje místními kancelářemi (Country Offices), které přímo asistují vládám s vytvářením politik, programů a projektů, které přispívají k boji proti hladu a podvýživě na národní úrovni. Asistují při rozvoji zemědělství, rybářství i lesnictví a při zajištění udržitelného využívání zdrojů. Na místě formulují a implementují projekty FAO a komunikují s příjemci, donory a dalšími aktéry. Asistují i v případě krizí a živelných katastrof, které zasahují zemědělský sektor. Slouží rovněž jako propagační a znalostní kancelář FAO v dané zemi. Místní kanceláře jsou zodpovědné za přípravu aktuálních informačních materiálů a zpráv o situaci v teritoriu. V zájmovém regionu ČR nalezneme místní kanceláře například v Albánii, Srbsku, Moldavsku, Gruzii, Arménii, Kyrgyzstánu a Ázerbájdžánu.

Hodnocení činnosti a reforma FAO

Na základě dlouhodobé kritiky fungování FAO a podnětu největších přispěvatelů (USA, Kanada, Japonsko, EU) bylo v letech 2006 – 2007 provedeno komplexní nezávislé vnější hodnocení se závěry zahrnujícími více než 100 doporučení směřujících k reformě organizace. Hlavní část reformy včetně změny organizační struktury byla dokončena v roce 2013 a poslední nezávislá evaluační zpráva reforem FAO z roku 2015 hodnotí průběh reforem pozitivně.

Hodnocení výsledků dosavadní práce, dalšího strategického směřování i hospodárnosti využívání finančních prostředků je rovněž prováděno průběžně a pravidelně v rámci zasedání výborů Rady FAO, Rady FAO a Konference FAO. ČR se do těchto kontrolních a evaluačních procesů zapojuje v rámci příslušných zasedání a s nimi souvisejících koordinačních schůzek členských států EU a Evropské regionální skupiny i jako člen Rady FAO.

Popis současné situace ve FAO

Generálním ředitelem FAO je José Graziano da Silva z Brazílie, který byl zvolen na 37. zasedání Konference FAO v roce 2011 a na 39. zasedání Konference FAO v roce 2015 byl jeho mandát obnoven. Jeho dosavadní působení je obecně vnímáno pozitivně, a proto má širokou podporu členských států. Jisté výhrady ke způsobu jeho managementu mají některé členské státy OECD pro jeho silnou podporu zemím BRICS a G77.

Současné vedení organizace prosazuje spolupráci „jih-jih“ a zaměřuje se na programy spolupráce se středně-příjmovými státy. Pro ČR tento trend může být pozitivní vzhledem k tomu, že prioritními státy ZRS ČR jsou většinou právě středně-příjmové státy a je zde rovněž vyšší šance na následnou komerční návaznost.

V posledních letech se organizace ve zvýšené míře věnuje podpoře udržitelného zemědělství a rozvoji venkova, dlouhodobé strategii zvyšování produkce potravin, kvalitě potravin a jejich bezpečnosti, a to s důrazem na ochranu životního prostředí a řízené čerpání přírodních zdrojů. Prioritou FAO je plnit požadavky na výživu jak současných, tak příštích generací prosazováním rozvoje, který nepoškozuje životní prostředí a je technicky přijatelný, ekonomicky životaschopný a sociálně akceptovatelný. Organizace se rovněž ve větší míře orientuje na problematiku sociální ochrany jako prostředku pro boj s hladem a chudobou. Rovněž je nově vedle potravinového zabezpečení kladen větší důraz na výživu.

O posunu v zaměření organizace svědčí 2. mezinárodní konference o výživě (ICN2), která byla spolupořádána FAO a WHO 19. – 21. listopadu 2014 a projednala široké téma výživy včetně zemědělství, zdraví a zdravotnictví, vzdělání a sociální ochrany.

Financování

FAO je financováno svými členy, a to prostřednictvím povinných příspěvků, jejichž konkrétní výše (na dané dvouleté období) je vždy stanovena v průběhu zasedání Konference FAO a současně formou dobrovolných příspěvků z různých zdrojů.

Přijetí Programu práce a rozpočtu na bienále 2016-2017 znamená nárůst rozpočtu FAO na 1 035,7 mil. USD. Ve srovnání s rozpočtem 2014-2015 je návrh o 2 % vyšší. Při zohlednění přetrvávajících finančních problémů většiny členských států EU je částka 1 035,7 mil. USD považována za přijatelný kompromis.

Další zdroje FAO očekává z dobrovolných příspěvků, jejichž absolutní hodnota je dokonce vyšší (tvoří 60 % rozpočtu FAO) než samotná suma povinných členských příspěvků na rozpočtové období 2016-2017.

EU, jediná organizace, která je přímo členem FAO, nehradí povinné příspěvky do FAO, ale platí pouze příspěvek na krytí administrativních a dalších nákladů spojených se svým

členstvím (569 tisíc EUR na biennium 2016-17). Nicméně EU je největším přispěvatelem do dobrovolné části rozpočtu FAO a partnerství se stále rozšiřuje. Za poslední tři roky (2012 až 2014) přispěla EU dobrovolným příspěvkem ve výši 512 milionů USD do trust fundů (projektů) implementovaných prostřednictvím FAO.

Realizované projekty a aktivity FAO většinou financuje přibližně z 20 % a zbytek prostředků získává právě formou dobrovolných příspěvků od svých členských států, ze zdrojů EU (například z rozvojových nástrojů EDF, DCI a ENI), příspěvků EBRD⁴ a od dalších multilaterálních organizací či od nadací a fondů, které působí pod jejich záštitou nebo v rámci jejich organizační struktury. FAO se poté na projektech podílí jako implementační agentura. Pouze některé projekty FAO financuje ze 100 %.

Členství ČR v EU a FAO

Česká republika vystupuje na základě svého národního členství ve FAO samostatně, zároveň za všechny členské státy EU vystupuje Evropská komise či daná předsednická země Rady EU, v závislosti na dohodnutých pravomocích (sdílené a výlučné). Vystupování jednotlivých členských států EU ve FAO je koordinováno v pracovní skupině Rady EU a prostřednictvím koordinačních jednání zástupců EU (zejména stálých představitelů při FAO) v průběhu jednotlivých zasedání FAO. Většina pozic má charakter prohlášení korespondujících s pozicemi EU.

Náplň práce FAO odpovídá prioritám vnější politiky EU a spolupráce mezi EU a FAO je velmi široká. FAO je využívána jako implementační orgán pro projekty financované z prostředků rozvojových nástrojů EU.

Evropská regionální skupina

Stejně jako ostatní státy EU je ČR členem Evropské regionální skupiny, do které jsou zahrnuty i státy Balkánu, Kavkazu a Střední Asie. ČR ve druhém pololetí roku 2011 předsedala Evropské regionální skupině FAO a ve druhém pololetí roku 2012 vedla skupinu zemí OECD při FAO.

Priority jednotlivých regionů jsou diskutovány na zasedáních Regionálních konferencí. Přípravným zasedáním Evropské regionální konference je Evropská komise pro zemědělství, která na expertní úrovni projednává témata k přijetí konferencí. Na 29. zasedání Evropské regionální konference (ERC) v Bukurešti v roce 2014 byly podpořeny výše zmíněné strategické cíle FAO a regionální priority.

Vztah ČR a FAO

Československo bylo jednou ze zakladatelských zemí FAO, ale v roce 1948 z organizace vystoupilo z politických důvodů, souvisejících s tehdejšími bipolárními rozděleními světa. V roce 1969 Československo obnovilo své členství, od roku 1993 je členským státem FAO i Česká republika. ČR patří do regionální skupiny pro Evropu a Střední Asii zahrnující také všechny země EU, která má svoji úřadovnu v Budapešti.

⁴ DCI – Development Cooperation Instrument - Nástroj pro rozvojovou spolupráci
EDF – European Development Fund Evropský rozvojový fond – nejstarší nástroj EU (1959) – mimo rozpočet EU
ENI - European Neighbourhood Instrument - Nástroj pro vnější partnerství
EBRD - European Bank for Reconstruction and Development - Evropská banka pro obnovu a rozvoj

Jako styčný úřad pro spolupráci s organizací FAO slouží Stálý představitel ČR při FAO při ZÚ Řím. Gesce nad problematikou FAO je v ČR rozdělena mezi Ministerstvo zahraničních věcí ČR (odbor rozvojové spolupráce a humanitární pomoci), které odpovídá za řízení, koordinaci a provádění zahraniční politiky, sleduje rozvojové aktivity a poskytuje finanční příspěvky a Ministerstvo zemědělství (odbor zahraničně obchodní spolupráce), které plní úlohu odborného gestora (na základě usnesení vlády č. 699/92). Za účelem zabezpečení mnohostranné spolupráce ČR s FAO byl zřízen Český výbor pro spolupráci s FAO. Ten je poradním a koordinačním orgánem vedeným náměstkem ministra zemědělství pro řízení sekce zahraničních vztahů a jeho členy jsou zástupci dalších resortů a relevantních institucí a organizací. Výbor se schází jedenkrát ročně, většinou před zasedáním Konference nebo Regionální konference FAO.

PŘÍLOHA 2

Schéma řídicích orgánů FAO.

Významné statutární orgány

- Codex Alimentarius Commission (CX-701) a jednotlivé Codex Committees
- Executive Committee of the Codex Alimentarius Commission (CX-702)
- Joint FAO/WHO Expert Committee on Food Additives (JECFA) (AGN-705)
- Joint FAO/WHO Meeting on Pesticide Management (JMPM) (AGP-718)
- Joint FAO/WHO Meeting on Pesticide Residues (JMPR) (AGP-716)
- Joint FAO/WHO Meeting on Pesticide Specifications (JMPS) (AGP-717)
- FAO/WHO Coordinating Committee for Europe (CX-706)
- COFI Sub-Committee on Aquaculture (FI-702)
- COFI Sub-Committee on Fish Trade (FI-709)
- Coordinating Working Party on Fishery Statistics (CWP) (FI-751)
- European Inland Fisheries and Aquaculture Advisory Commission (EIFAAC) (FI-727)
- Commission on Genetic Resources for Food and Agriculture (CGRFA) (DDN-725)
- International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture (ITPGRFA)
- Governing Body of the International Treaty on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture (AGD-806)
- Intergovernmental Technical Working Group on Animal Genetic Resources for Food and Agriculture (AGA-712)
- Intergovernmental Technical Working Group on Forest Genetic Resources (FO-738)
- Intergovernmental Technical Working Group on Plant Genetic Resources for Food and Agriculture (AGP-813)
- European Commission for the Control of Foot-and-Mouth Disease (EuFMD) (AGA-701)
- European Commission on Agriculture (ECA) (REU-701)
- European Forestry Commission (EFC) (FO-726)
- Panel of Experts on Forest Gene Resources (FO-736)
- FAO/ECE/CES Study Group on Food and Agricultural Statistics in Europe (ESS-704)
- Commission on Phytosanitary Measures (CPM) (AGD-729)
- International Plant Protection Convention (IPPC)
- International Poplar Commission (FO-702)
- Global Soil Partnership (GSP)

detašované regionální úřadovny FAO:

- Regionální úřad pro Afriku v Akkře, Ghana
- Regionální úřad pro Asii a Pacifik v Bangkoku, Thajsko
- Regionální úřad pro Evropu a Střední Asii v Budapešti, Maďarsko
- Regionální úřad pro Latinskou Ameriku a Karibik v Santiagu de Chile, Chile
- Regionální úřad pro Blízký Východ v Káhiře, Egypt

sub-regionální úřadovny FAO:

- Sub-regionální úřad pro Střední Asii v Ankaře, Turecko
- Sub-regionální úřad pro Jižní a Východní Afriku v Harare, Zimbabwe
- Sub-regionální úřad pro Tichomořské ostrovy v Apia, Samoa
- Sub-regionální úřad pro státy Perského zálivu a Jemen v Abu Dhabi, Spojené arabské emiráty
- Sub-regionální úřad pro Karibik v Bridgetown, Barbados
- Sub-regionální úřad pro Severní Afriku v Tunisu, Tunisko
- Sub-regionální úřad pro Západní Afriku v Akkře, Ghana
- Sub-regionální úřad pro Východní Afriku v Addis Abebě, Etiopie
- Sub-regionální úřad pro Centrální Afriku v Libreville, Gabon
- Sub-regionální úřad pro Střední Ameriku v Panama City, Panama

styčné úřady FAO (Liaison Offices) byly vytvořeny pro kontakt s agencemi OSN a dalšími mezinárodními organizacemi. Činnost styčných úřadů je řízena přímo generálním ředitelem FAO a nikoliv příslušnými regionálními kanceláři:

- Styčná kancelář s Organizací spojených národů v Ženevě
- Styčná kancelář pro Severní Ameriku ve Washingtonu
- Styčná kancelář s Organizací spojených národů v New Yorku
- Styčná kancelář s Japonskem v Tokiu
- Styčná kancelář s Evropskou unií v Bruselu
- Styčná kancelář v Moskvě